

www.e-rara.ch

**Miraculum mundi, sive plena perfectaue descriptio admirabilis
naturae, ac proprietatis potentissimi subiecti ...**

Glauber, Johann Rudolph

Impressum Amsterodami, 1658

ETH-Bibliothek Zürich

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-11034>

II. Arcanum.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

ram profecto Romani semper maximi fecerunt, ipseque Magistratus Romanus *L. Quintium Cincinnatum* ab aratro arcessitum ad Consulatam evexit, ut Romanæ Historiæ memoriæ prodiderunt. Fas itaque esset, ut hoc tempore viri seduli, & industrii, licet genere ad eò nobili non prognati sint, otiosis & ignavis hominibus præponendi essent.

II. ARCANUM

Mercatoribus ditioribus donatum, ut sine fœnore pecuniam & divitias suas augere queant.

Quamquam hoc arcanum, cum aliis, usum Salispetræ in Metallorum emendatione utilissimum, concernentibus in *Tertiam Prosperitatis Germaniæ Partem* conjicere statueram, ut ita Salempetræ ex abjectis, & tamen ubique se offerentibus rebus parandi, & ad usum e re uniuscujusque futurum adhibendi ansam præberem; Certis tamen de causis propositum meum mutavi, & *Prosperitatis Germaniæ* ulteriorem descriptionem aliquandiu differre consultius duxi. Cæterum perpendens, utiles Salempetræ conficiendi inventiones meas jam in usum adhibitas esse, & proculdubio homines repertum iri, qui ad longe meliorem usum, quàm ad pulveris pyrii

pyrii confectionem, Salempetræ translaturi sunt, intermittere non potui, quin hîc unicum bonum, & utilem ad metallorum emendationem Salempetræ usurpandi modum describerem, quem experiri unicuique integrum est, ac etiam audacter licet, quandoquidem ipsissimam veritatem scribo. Qui verborum meorum sensum assequutus, & metallicorum laborum aliquâ ratione peritus fuerit, labore suo non abutetur, sed fructum haud contemnendum ab eo repetet, ita ut quietam domi vitam sine proximi incommodo transigendo pane suo quotidiano fructurus sit. Si quis vero sibi persuadere vellet, tale opus sine labore & molestiâ peractum iri, ac grandes auri massas in utramvis aurem otiosè dormienti allaturum esse; nã ille vehementer decipietur, manus aratro admovendas, & diligentiam adhibendam esse non considerans. Inveniuntur haud pauci sibi ipsis persuadentes, ditedescendi rationem nullam aliam meliorem se ingredi posse, quàm si Alchimiam, pollicitis opimis divitem artem, susceperint. Verum enimverò, cum ars hæc insignem experientiam, & indefessam diligentiam requirat, & maxima hominum pars otiosè vivere, quam manus carbonibus immittere, & opus prudenter aggredi malit, ut plurimum evenire solet, ut pecuniæ avidi stulti à vero scopo aberrantes, falsis processibus, à circumforaneis illis processuum falsorum negotiatoribus, irretiantur. Si homines
illi

isti naturæ vestigiis insisterent, facilè scopum attingerent, & commodum sibi acquirerent. Eum in finem sine ullius rei omissione sequentem operationem clarè & dilucidè admodum descriptam propono, firmiter affirmans, secundum doctrinam meam descriptam operaturo eventum feliciter, & ex voto responsurum esse. Qui errando opus corruerit, sibi ipsi, & inscitiae suæ, non autem mihi, errorem suum imputet, necesse est. Cuncta enim, ut diximus, hîc præscripta secundum literam intelligenda sunt, & etiam imitatione facili perfici possunt.

Operationis Modus.

℞. **A** Uri unam, Cupri duas, & Reguli Martis tres partes, quas omnes in crucibulo bono & probè operto colliquatis, circumspicte admodum cavendo, ne prunæ in crucibulum incidant, & opus corrumpant. Omnibus colliquatis, & operculo remoto, ita tamen, ut prunæ, quod monuimus, nullæ in crucibulum delabantur, tantum benè siccati, & in pulverem redacti Salispetræ, quantum Cupri & Reguli in crucibulo fuerit, materiæ liquatæ in crucibulo injice, ac crucibulum eadem, quam commendavimus, præcautione operculo suo tege, prunisque ita crucibulum circunda, ut ipsi operculo non incumbant, sed hujus extremitas eò commodius forcipe aliquantum sublevari, ac

massa in crucibulo inspicere possit. Si enim ignis nimis magnus esset, Salpetræ ebulliens ex crucibulo erumperet, ac damnum afferret. Facile autem hoc evenire solet, quandoquidem Salpetræ Regulum & Cuprum operatione suâ aggrediens, ebullit, intumescit, & se extollit. Unde necessitas postulat, ut hic labor in ejusmodi fornace expediatur, qualis in 4. Furnorum meorum libro descriptus est, januas suas nimirum habens, quibus ignis regi potest, ut fortior, aut debilior reddatur.

Postquam igitur Salpetræ Regulum & Cuprum in subrubras scorias conversa imbiberit, quod ferè quadrantis, aut dimidiæ horæ spatio fieri solet, inferiore ostio aperto, superius clauditur, ut ignis validior evadens scorias liquefaciat, quò aquæ instar fluant. Si operculo parum sublato scorias distas instar aquæ fluere videris, crassioribus & majoribus prunis circà superiorem crucibuli partem exemptis, operculum quoque removebis, crucibulumque ipsum firmiter forcipe arreptum ex fornace eximes, ut liquefactam materiam in receptaculum probè cerâ oblitum, & calefactum infundas, in cujus refrigeratâ imâ parte se offert auri puri puti Regulus, qui à decussis scoriis liberatus, eo pondere gravior, & auctior erit, quod ex Cupro & Regulo Martis attraxerit. Et hoc erit quinquagesima pars ponderis, quod aurum habuit. Scoriæ subrubræ igneo suo sapore linguam ferientes Salem petræ, & Cuprum ac
Regu-

Regulum in scorias redacta continent, quæ si à Salepetræ separare volueris, mox ubi regulum decesseris, in crucibulum, post effusam materiam, in fornacem repositum remittes, carbonem materiæ in crucibulum injectæ impones, crucibulum probè opertum carbonibus circumdabis, ac eos incendes, ut materia in crucibulo per quadrantem horæ partem strenuè fluat. In hac operatione carbo, aut carbones impositi metalla, nempe Cuprum & Regulum Antimonii præcipitando à Salepetræ separant, ut Cuprum cum Regulo mistum in Regulum subsideat, & Salpetræ fixus separetur, ac ipsi Regulo infideat, à quo refrigeratus decutiendo removeri potest. Si operatione ritè defunctus fuerit, ferè omne Cuprum, & omnem Regulum recuperabis: Ipsi verò Salpetræ parum etiam decessit, qui aliam naturam induit, fixus evasit, ac Salis Tartari viribus respondet. NB. quia Scorix illæ non adeo perfectè per carbones à Salepetræ removeri possunt, quin hic Cupri, & Reguli semper aliquid secum retineat, quod carbones præcipitare non potuerunt, in calido aliquo loco, ne humiditate dissolvantur, conservari possunt, ut, si copiam earum collegeris, prunis sive carbonibus candentibus per fusionem reductæ metalla sua reddant; qua de re inferius plura dicentur.

Hic labor licet rudium & imperitorum captui non conveniat, factu tamen facilis est omnibus illis, qui aliquam saltem metalla fundendi cognitionem

tionem habent. Operandi modos, qui omnes
 tam accuratè tradi non possunt, ut mox quivis
 imperitus eos intelligendi capax reddatur, sciat
 oportet; qui hunc laborem suscipere cogitat.
 Veritatem scribo, & quidem adeò aperte, ut
 apertius scribere nequeam. Qui, quæ scribo, in-
 tellexerit, lætitiâ, & emolumento afficietur. Qui
 non intellexerit, si à præscripta mea doctrina ab-
 errando sibi ipsi damnum intulerit, sibi illud im-
 putet, & in me culpam non transferat. Non ty-
 ronibus, & laborum igne peragendorum imper-
 itis scribo, sed iis tantum, qui aliqua cognitio-
 ne præditi metalla liquefaciendo rite tractare no-
 runt. Quæret hîc aliquis, utrum hoc Auri augmen-
 tum ex Cupro, an verò ex Antimonii Regulo
 oriatur? Respondeo: Ab utroque Cupro ta-
 men magis quàm Regulo. Nullum enim Cu-
 prum, aut Antimonium reperitur, ex quo præ-
 dicto modo aurum non eliciatur, cum utraque,
 aurum invisibile & spirituale, unum tamen plus
 altero, in se contineant, & cum auro fusa ipsi hoc
 allicienti & attrahenti concedant. Quotiescun-
 que igitur Cuprum, & Antimonii Regulus ac
 Salpetræ cum auro colliquantur, & ab eodem
 rursus separantur, toties auro augmentum acce-
 dit, adeò ut labor hic singulis diebus octies aut
 decies repetitus haud contemnendo incremento
 aurum aucturus, &, præter omnes impensas
 quotidie infumendas, unius ex centum florensis
 lucrum redditurus esset. Lucrum certe iis, qui
 pecuniam

pecuniam in scœnore ponere cupiunt, longè honestius & tutius, quam si scœnoris causa alius nummos suos credendo, sortem cum usura periculo exponerent.

Verum enim vero cum labor hic crucibulis perficiendus, sicuti etiam grandioribus crucibulis perfici deberet, si lucrum aliquod expectandum esset, molestia & difficultate neutiquam careat, ac præterea eodem vix quater, aut quinque diebus singulis defuncturus sit, si grandiora crucibula adhibere vellet; ut non dicam, quod ex parvorum crucibulorum usu, licet decies, aut undecies quotidie adhibeantur, exiguum admodum lucellum prodeat: Apponam hic modum omnia crucibula removentem, & in eorum locum focos reponentem, qui neque exundando materiam liquatam effundunt, neque rumpendæ, aut rimis dehiscendo eandem dimittunt, ut crucibula faciunt, sed in furno aut fornace semper manentes omnem impositionis, & exemptionis molestiam respuunt. Crucibulum enim, quantumvis bonum, quod sæpius exemptum aëri frigido exponitur, & ex aëre frigido iterum in subitum, & fervescentem calorem transfertur, facili admodum negotio rumpi solet. Ex quibus omnibus patet, quantis molestiis & periculis obnoxius sit hic labor majoribus crucibulis utens, quibus ruptis, materia liquata effluit, & auri quantulacunque jactura omne lucrum speratum aufert, adeo ut hic majoribus crucibulis

cibus abstinendum sit, quamvis labor ipse magnum commodum allaturus esset. Foci autem boni & fortes ad hunc laborem perficiendum sine omni periculo adhibentur. Tamdiu enim in Fornace relinquuntur, quamdiu boni sunt, massaque ipsa liquata non effluit. Si hunc modum operandi per focos non invenissem, operationem ipsam quoque non divulgassem. Est autem talis, ut sequitur.

Focos parandi Modus.

Conficiendus datur circulus aut annulus ferreus quadratus, aut rotundus, unum digitum crassus, quatuor altus, uno, quam altero latere aliquanto angustior, interiore superficie probè lævigatus, ac duas ansas habens, cujus magnitudinem & spatium materiæ quotidianis laboribus tractandæ quantitas tibi definiet. Focum paraturus lævi alicui lapidi annulum tuum impones, ipsique lapidi probè incumbenti, terram tuam ritè apparatus ità immittes, ut annuli superficiem superiorem parum superet. Hanc malleo ferreo latam extremitatem alteram habente fortiter, & firmiter in annulum istum ferreum impinges, ictus validos multoties repetendo, ac reliquam terram annuli superficiem superantem cultro abscindes, ut annuli superficiem exæquetur. Exæquatam cum annulo auferes, lapidis superficiem tenui arenâ, aut potius crucibulorum

lorum contusorum pulvere tenuissimo constrata cum annulo inversam impones, ac alterum latus, quod lapidi incubuerat, eodem pacto fortiter compinges, ita ut utrumque terræ latus formæ, seu annulo isti fortiter impactum maneat. Hac ratione parato foco, latus majus cultro curvo duo manubria habente ita excavandum est, ut à superficie annuli usque ad medium declivi rotunditate se inclinans in medio digiti ferè crassitiem, & ad annuli superficiem ejusdem crassitiei spacium retineat, atque ita patinæ alicui rotundam aut Sphæricam cavitatem habenti similis evadat. Tales focī, sive testæ cineritiæ auro vel argento ad puritatem deducendis inservientes in fodinīs metallicis, ac officinis monetariis parari solent. Tandem excavata illa rotunditas lævi & rotundo malleo ubique læviganda, & post lævigationem totus focus cum annulo inversus lævi asseri, sine agitatione forti, imponendus est; Si interior annuli superficies oleo oblita fuerit, facilius annulus ab ipso abstrahetur foco, qui calido aëri expositus paulatim exsiccat, tandem aut planè soli ipsi exponendus, aut calidæ fornaci imponendus, ut omni humiditate ablatâ requisitam siccitatem consequatur, antequam, ut igne induretur, in furnum reponitur. Nisi enim probè siccatus fuerit, in furno rimis dehiscet, & ad hunc laborem planè inutilis erit.

Foco exempto, & reposito annuli superficies interior

interior iterum oleo aut pinguedine aliqua oblinendus est, at rursus alius focus, conficiatur, quorum tot parari possunt, quot vel necessitas postulat, vel terræ paratæ copia permittit. Terra, quam excavatio reliquam facit, eodem pacto, dum adhuc humida est, annulo impacta, & parata focus eosdem suppeditat, adeò ut nulla planè terra pereat. Imò etiam terra ista inservit conficiendis operculis, illis arcuatis, quibus foci teguntur, ut carbones nulli in materiam impostam & liquatam incidant. NB. Duobus malleis non opus est, cum unus sufficiat, una extremitate manum transversam latus, ac lævus, ac alterà rotundus, ut addita imago monstrat.

*Ratio conficiendi focorum Opercula,
qua Muffel vocantur.*

PRIMO forma ex ligno paranda foco magnitudine respondens, sed non uno manubrio, ut illæ, quæ ad conficienda opercula focorum, in quibus argentum purum redditur, adhiberi solent, verum duobus collis oblongis, ac sine rimis, aut crenis, quæ aliàs incidi solent, ut operculum ità integrum maneat. Deinde huic formæ lignæ terra applicanda, & usitato more operculum fingendum est.

A. Ist der Ofen wie er in der arbeit stehet. C. Ist das obertheil des Ofens
 B. Ist der vntertheil des Ofens wie er D. Der rostin dem Ofen. F. der Herd.
 offen ohne die vorder wand anzu sehen. F. der Müffel so auff den herd gehöret.
 G. der Deckel dar mieder Ofen oben gedecket wird
 wann kohlen darinsin und in voller arbeit
 stehet. H. das rauch fanglein an dem Ofen.

De Fornacis, aut Furni figura.

Fornax ità est struenda, ut intus spacium tale obtineat, in quo ubique circumcirca focum in medio consistentem, inter ipsius extremitates, & Fornacis parietes internos pro carbonibus transversæ manus intervallum ad minimum restet. Ea propter foci magnitudo, fornacis magnitudinem metitur. Perinde autem est, sive rotunda, sive quadrata fuerit, modo bonis lateribus, aut lapidibus idoneis, & luto, aut terra ritè parata construatur. Spithama ad minimum interesse debet inter fundum & craticulam, quam etiam in fornace firmam esse non oportet, ut quatuor pedibus insistens, per antèrius fornacis latus semper apertum, immitti, & extrahi possit, quandocunque necessitas id postulat. A craticulâ adhuc Spithamæ altitudine exsurget Fornax, undique structurâ conclusa, & nullibi januis patens. Supra hanc Spithamæ altitudinem relinquendum est foramen manum transversam latum, & altum, per quod focus inspici, & metallâ commixta imponi, & eximi, ignisque transitum suum habere queat. NB. Si autem focus latitudine sua Spithamam transversam superaret, ac tum ipsa Fornax major quoque esset, tum foramen illud nimis parvum, igni transitum debitum, & sufficientem negaret; cui difficultati ut occurratur, proportionis debitæ habitâ ratione & illud

& illud foramen majore spacio amplificetur necesse est. Ab hoc foramine ventilatione suâ ignem nutriente, altitudine duarum Spithamarum adhuc usque ad summum foramen Fornacis per quod carbones injiciendi, structura ejus ascendat. Porrò ferreum conficietur operculum, concavâ superficie clavis ferreis infixis, quibus lutum obductum inhæreat, scaten, & convexâ sive superiori, ansa aut manubrio munitum, quo prehendatur, quando foramen injiciendorum carbonum causa aperiendum, & post injectos carbones iterum claudendum est. Laborem exorsurus cratem primo immittes, ipsique pedem aut fulcrum ex luto firmo factum, huic vero focum paratum, focoque operculum, cui *Muffel* nomen est, impones. Hujus anterius collum anterius foramen, & posterius posteriorem Fornacis partem attingere debet. Ipse pes quoque focum fulciens, collo, quod ipsum habere oportet, priorem etiam Fornacis partem tangere debet, ut spatium inter focum & Fornacis parietem intercedens probè claudat. Si etiam operculi, sive *Muffelæ* collum, fundi collum, & parietem anteriorem attingendo non satis arctè clauderet, juncturæ istæ luto pilis mixto opplendæ, & occcludendæ sunt, ne ignis per illas exitus pateat, & aliis transitus quam per operculi dicti posteriorem collum, & sub ipso operculo in focum, & ex foco per anterius collum non est concedendus. Si ignis alium transitum, præter dictum, & quidem

dem per anterius collum, nactus fuerit, metallo non suppetet fervor, qui illud liquefaciat. Ideò hujus rei, tanquam potissimum totius fornacis construendæ artificium concernentis, etiam potissima ratio habenda est, ut Fornax debitâ proportionē & formâ erigatur. Sub crate ferreum Fornaci aptandum ostium regens ignem, qui ejus ope augeantur, aut minuatur, prout necessitas jusserit. Cæterum foramen alterum in superiore & anteriore Fornacis parte igni transitum præbens, per quod metalla foco imponuntur & exitum, ostio quoque muniri vult, ut, necessitate requirente, ignis regatur, &, si nimius fuerit, cohibeatur. Eidem caminus parvus aptandus, qui metallorum & carbonum fumum admodum noxium excipiat & emittat, ne operatori damnum inferatur. Omnibus his ritè paratis, Fornax probè siccata carbonibus implenda, & operculo contegenda, prunaque unâ & altera craticulæ insertâ, januæ claudendæ sunt, ut ignis paulatim accendatur, atque itâ periculum caveatur, quod aliàs foco, & operculo, quo tegitur, ab ignis subito impetu imminet, cum facilè rumpi soleant. Fornace, foco, ac operculo focario probè candentibus, cochleari ferreo metalla, nimirum aurum, cui augmentum accedere debet, & cuprum atque Regulus Antimonii, ex quibus auro augmentum petendum, foco immittentur, inferior magna, & media janua parva aperientur, ut ignis viribus acquisitis metalla confestim in

foco liquefaciat, quibus ritè liquefactis cochleari ferreo parum Salis petrae in pulverem siccum redacti injiciendum, qui mox materiae istius liquidæ portionem in scorias mutabit. Eodem non amplius fluente, & ab operatione in metalla desinente, ac instar scoriarum ipsis incumbente, alia Salis petrae portiuncula materiae, seu metallis liquidis cochleari iterum injicienda est, quæ rursum partem ipsorum in scorias mutabit. Hæc Salis petrae injectio tamdiu continuanda est, donec scoriarum non amplius duræ fuerint, sed instar aquæ liquidæ maneant: id quod indicium est, Salem petrae Cuprum, & Regulum Antimonii ab auro abstraxisse, & operatione suâ defunctum esse. Tantum autem Cupri & Reguli Antimonii foco imponendum non est, ut hic, ubi debita Salis petrae portio adjecta fuerit, usque ad summum marginem impleatur, & carbones in vacuo foco frustra comburantur, quod probè notandum. Scoriarum fluidæ ex Sale petrae, Cupro, & Regulo Antimonii tamdiu supra Aurum in fluxu conservandæ sunt, quam diu focus illud tolerare posse visus fuerit. Nam quò diutius aurum sub his scoriarum fluxu suo manserit, eo plus auri spiritualis ex ipsis attrahet, & corporale reddet: atque ità eò majore augmento locupletabitur. Majoris certitudinis tamen causâ Scoriarum, postquam decem, aut duodecim horarum fluxu Auro incubuerint, ex foco eximi possunt, ut hoc inspiciendo animadvertatur, an adhuc satis fortis, par esse possit diutius

diutius sustinendis scoriis, quæ in diuturniore fluxu consistentes focum attenuare, & foraminibus perforare solent, præsertim si ex terra bona, & ignis patiente paratus non fuerit. Si igitur fœcum adhuc satis fortem, ac crassum, & foraminibus non perforatum deprehenderit, scorias auro in foco jacenti iterum adjunges, easque tamdiu in fluxu conservabis, quamdiu focum huic operationi sufficere posse putaveris. Scoriis quoque in fluxu se condensantibus, ac difficilius fluentibus aliquid Salis petrae recentis injicias oportet, quo ad magis tenuem fluxum reductæ eò facilius alimenti, & augmenti particeps reddant Aurum, quod in hac operatione feminis locum obtinet, sicut Cuprum & Antimonii Regulus terræ vices obeunt, Auro alimentum, & augmentum suppeditando; In pluviae locum succedit Salpetra, qui terram humectat, & fertilem reddit. Quò diutius igitur Aurum in hac terra jacet & crescit, eò plus augmenti crescendo acquirit. Posteaquam verò focus igni tolerando non amplius par fuerit, aut ab ipso opere cessare volueris, inferiorem januam aperi, & operculum à supremo foramine remove, ut ignis fervor à foco recedens per foramen illud ex fornace discedat, atque ita scoriae crassiores evadant, aurumque sub ipsis dure scat. Scorias unco ferreo sensim ab auro abstrahe, ut hoc integrum, & in unam massam compactum in foco remaneat, & granorum instar scoriis non misceatur, ac detri-

mentum afferat. Omnibus scoriis exemptis, aurum ferro in cuspidem acutam desinente, & ipsi jacenti submisso liberandum est à foco, ac forcipe eximendum, & ponderandum, ut, quid augmenti ipsi accesserit, deprehendatur.

NB. Quamdiu vigorem suum focus conservaverit, satius erit, ut massa non eximatur, sed in continuo fluxu supra Aurum relinquatur. Labor improbus non est, quandoquidem, prioribus carbonibus consumptis alii solummodo submittendi, ità ut hæc operatio, si modo foci probe confecti fuerint, aliquot dies sine intermissione continuari queat, quod etiam fieri debet, si emolumentum aliquod sperandum sit. Emolumentum, inquam, de quo neutiquam dubitandum, si operatio rectè instituta fuerit. Præcipuè verò si bonum Antimonium, & ferrum bonum, ex quibus Antimonii Regulus conficiendus, suppetant. Nam quò plus Auri ferrum, Antimonium & Cuprum continuerint, eò plus Auri volatilis Aurum fixum, & sub istis liquatum ad se trahet. Si autem istorum metallorum Auro plentifulis penurià laboraveris, & vulgaribus contentus esse coactus fueris, nihilominus operatione tuà augmentum nancisceris. Interea tamen meliora metalla nactus, etiam quæstuosiore operatione majus lucrum acquires. NB. Ubi metalla Aurum continentia in promptu fuerint, non opus est, ut primæ scorix in tam diuturno supra Aurum fluxu conserventur, cum mox, postquam

quam à Salepetræ Cuprum, & Regulus Antimonii subacta fuerint, unco ferreo removeri ab Auro, & mox nova metalla submitti, & per Salepetræ in scorias redigi possint. Labor hic scoriis detractis nova metalla submittendo iteratus & continuatus longè majus augmentum Auro collaturus esset, quoniam Cuprum, Ferrum, & Antimonium quandoque multum Auricorporalis recondunt, quod in metallorum illorum in scorias redactione mox se Auro associat. Quando igitur scoriæ detrahuntur, ac sæpius nova metalla in scorias redigenda subjunguntur, fieri non potest, quin Auri major copia se offerat, quam ex primis scoriis prodeat, in quibus solummodo Aurum illud Spirituale ab Auro fixo addito corporeum redditur. Novorum metallorum additio, & scoriarum abstractio quotidie decies, quindecies, imò & vigesies iterata magnum Auro incrementum adjungat necesse est, si metalla aurum spirituale & corporale comprehendant.

Scoriæ abstractæ in Fornacis ejusdem foco (quorum plures in promptu esse debent) reduci, ac Cuprum cum Regulo ex ipsis præcipitari, & ad usus alios, quorum cætera mea scripta passim meminerunt, adhiberi possunt. Præcipitantur autem injectione pulveris carbonum, aut Antimonii. Ratio præcipitationis hæc est: Salepetræ sulphurea metalla Cuprum puta, & Regulum Antimonii Martialem absorbit, ac in scorias

mutavit. His scoriis si aliud aliquod Sulphur injiciatur, quod Salpetræ magis appetit, quam Cuprum & Regulum Antimonii, his, quæ prius arripuerat, dimissis, ac ideò fundum petentibus, illud arripit. Tàm purè autèm Regulus & Cuprum præcipitando separari non possunt, quin aliquid ex ipsis adhuc Salpetræ adhæreat. Unà hæc figi possunt, ut in fusione rursus aurum redant, aut fixum Nitrum ex scoriis aqua pluvia extrahitur, aliis postea laboribus adhibendum, ut in sequentibus docebitur. Residua scoriæ usui quoque adhuc esse possunt figulis, quibus ad vasa sua figulina vitro obducenda inservient. Verumenim verò si scoriæ & Salpetræ non separantur, sed unà relinquuntur, sive figantur, sive ad Salpetræ confectionem, aut agrorum stercorationem, de qua mox dicetur, usurpentur, plus tamen commodi afferent, quam si à se invicem segregentur. Modi hæc faciendi, quisque ordine suo, describentur. Prius tamen Probam exhibere consultum mihi visum fuit, ut unicuique innotescat rei hujus certitudo, quod videlicet non solum labor hic utilitatis non contemnendæ operatores participes reddat, sed etiam verissimum, & certissimum Auro incrementum accedat. Ut etiam eo audacius, & confidentius suscipiatur hoc opus magnâ operatione instituendum, Proba & experimentum, quo Auro incrementum ex Cupro & Regulo Antimonii accedere demonstro, sic se habet.

Accipe

Accipe frustulum Argenti auro suo per aquam fortem orbatum, ut ita nihil amplius auri inesse ipsi certo scias; cui tantum Cupri, & Reguli Antimonialis in fusione adjunges, ac utrumque iterum per Salem petræ in scorias redactum ab eo separabis, ut Argentum malleabile aut ductile remaneat. Hoc in aqua forti solutum instar pulveris subrubri aurum, quod ex Cupro, & Antimonii Regulo sibi attraxit, in fundo non solum relinquet. Quantum jam hujus Auri fuerit, tantum & non plus Auri corporalis Cuprum, & Regulus Antimonii continuerunt, quod Argentum absorbit. Scoriæ nullum amplius Aurum corporale possident; sed spirituali abundant, quod sequenti experimento comperies. Scorias illas novo crucibulo immixtas pauco carbonum pulvere tege, ac crucibulum Fornaculæ, cujus ignem ventus regit, impone, ut omnis materia liquecat: In liquatione hac Salpetræ, sive Nitrum mavult aggredi Sulphur illud in carbonibus, quàm in metallis, ac eidem se associans Cuprum ac Regulum Antimonii dimittit. Quo facto, massa liquata in receptaculum ferreum effunditur, & ab ea refrigerata decutiendo Regulus, qui in fundo subsedit, semovetur, qui erit idem Cuprum & Regulus Antimonii, quæ corporali suo Auro Argentum orbavit; quod demonstro, ut sequitur.

Accipe frustulum Argenti cuncto suo Auro nudati, quod cum dicto Regulo per fusionem

conjunges, & eodem, quo dictum est in antecedentibus, modo massam liquatam per Salem petrae in scorias rediges, ac ab ipsis in receptaculum effusis, & refrigeratis Argentum separabis. Hoc in aqua forti solutum nullum pulverem subrubrum, ut prius Argentum, in fundo relinquet. Unde luce meridianâ clarius patet, Cuprum, & Antimonii Regulum omne suum corporale Argentum priori Argento in fusione concessisse, quod tamen paucum nemini emolumento esse potest, nisi hoc labore cum novo Cupro & Regulo Antimonii multoties repetito majus lucrum acquiratur. Quoniam vero hæc iteratio Cupri & Reguli Antimonialis, ut & Salis petrae copiam haud exiguam, ut Argentum ad Auream naturam traducatur, requirere solet, ac prætereà non unusquisque Cuprum, & Antimonii Regulum auro suo privata emolumento aliquo sibi utilia reddere, aut ad alios labores adhibere, novit, ipseque Salpetrae haud rarò pretio fatis magno venditur, haud multum profectò commodi ex eodem hoc labore proficisci possent. Commodum tamen haud exiguum ii consequentur, qui post Auri extractionem metallis illis, Cupro puta, & Antimonii Regulo, ac Salepetrae uti noverint, quod in cæteris meis scriptis passim monstravi. Non tamen ità cum Argento, quam cum Auro, cum quo dicta metalla liquata, & in scorias à Salepetrae mutata, longè majus lucrum afferunt. Nam Argenti aliquid consumitur,

tur, ut ipsi aliquid decessisse deprehendatur: Auro nil deperit, si crucibula firma nihil de massa liquata effuderint, aut emiserint. NB. Si Argentum aliquem quæstum conferre deberet, Ferrum, Antimonium, & Cuprum Auro prægnantia conquirenda, & ab Argento sapius abstrahenda, ipsaque metalla ad hunc laborem usurpata post usurpationem ad usum emolumentum afferentem transferenda essent, ut de Salepetræ non dicam, qui ab illis ipsis longè minoribus sumptibus conficiendus esset, quos emolumentum Argento consequendi desiderium teneret. Nos experimenta hæc in medium attulimus, ut demonstrarem, unumquodque Cuprum, ac quemvis Regulum Antimonii & Ferrum aliquid Auri corporalis possidere, & in scorias redacta Auro, vel Argento adjuncto concedere; Præter illud verò nihil amplius ipsis extorqueri posse, nisi in scorias per Nitrum redacta aliquandiu suprâ Aurum & Argentum, & quidem suprâ illud melius, quam suprâ hoc, in fluxu conserventur, ità ut indefinens Auro augmentum se insinuare posset, quod sequenti experimento parvo quilibet experietur.

℞. Cupri & Reguli Antimonii, quibus jam corporale suum Aurum ab alio Auro addito subtractum est, ut nullum amplius in ipsis residuum sit, quantillum vis, cum Auro liquefac, & Cuprum ac Regulum per Salempetræ, consueto modo, in scorias converte, quas per quinque,

sex, octo, aut decem horas in fluxu suprâ Aurum conservabis, ac cum Auro postea in receptaculum effundes, quod à scoriis separatum, & ponderatum pondere suo tibi monstrabit augmentum, quod sibi hac operatione adscivit. Augmentum hoc ex duplici illâ materiâ additâ, Cupro nimirum, & Regulo Antimonii Mart. profectum est; itâ tamen ut ex illo plus, quàm ex hoc accesserit, quod hoc experimentum docebit. ℞. Partem unam Argenti, quod omnis Auri expers est, & unam partem Reguli Antimon. Martialis, crucibuloque impositas Salispetræ adjuvamento, uti jam sæpius dictum est, in scorias redige, probèque, liquefactas effunde in receptaculum fusorium oblongum, ut in virgas tenues abeant; quæ ubi refrigeratæ fuerint, scorias malleo separabis ab Argento, quod purum, album, & facilimæ erit fusionis, sed Auri nihil omninò continebit. NB. Sed si Argento & Regulo Antimonii etiam Cuprum addideris, & materias easdem Salispetræ auxilio in scorias mutaveris, atque ita in scorias mutatas probèque fusas in receptaculum infuderis, itâ ut scorix tantum suprâ Argentum fluant, hoc idem Argentum malleo à scoriis suis separatum, vel aquâ macerando ab iis sejunctum ea parte, quæ scoriis fluidis tecta fuit penitus invenies deauratum, & quidem itâ deauratum, ut vix digitis elui queat, quod Aurum ex Cupro potissimum ipsi se adjunxit. Si enim ex Regulo plus Auri accessisset,

set, etiam Argentum eodem fusum necessario deauratum foret, quod tamen sine Cupri accessione fieri non solet. Hinc tamen non est, cur aliquis sibi forsitan persuadere posset, se Regulo Antimonii omisso idem ex Cupro augmentum consequuturum esse, eo quod potissima Auri parsex Cupro proveniat. Nam sine Antimonii Regulo Cuprum se per Salempetræ in scorias redigi non patitur, atque ità necessario postulat, ut dicto modo omnes illæ materiæ jungantur, si quid emolumenti acquirendum est.

Habes hîc, Benevole Lector, Specimina factis multa, quæ tibi ad rei certitudinem & veritatem explorandam sufficiunt: Cuivis jam integrum est majoribus & prolixioribus operationibus viam præscriptam suscipere & ingredi, ut lucri optati compos fiat. Eum in finem describere, & revelare eam volui, ut avaris illis Euclionibus & sceneratoribus, qui sanguisugarum instar succum & sanguinem miseris & pauperibus exsugunt, & tamen nunquam exsaturari solent, meliorem & honestiorem indicarem modum, & rationem cujus ope divitias & facultates suas, quibus animam, & salutem suam confidunt, augere queant. Etenim me non latet, quomodo jam cum hominibus non corde sed ore Christum profitentibus comparatum sit. Divites magis ac magis pecuniæ corradendæ, & accumulandæ inhiantes nihil pensi habent, num divitiis per fas aut nefas potiantur, cum tamen
 illas

illas non ut proprias possideant, sed à Deo acci-
 piant mutuo, quò ad debitum usum adhibeant,
 Dei nimirum gloriam, & proximi egeni com-
 modum. Sed multò aliter, proh dolor, ævo ho-
 dierno evenire, imo & contrarium planè fieri
 videmus. Nam si tenacissimus aliquis Euclio ho-
 diè magnam pecuniæ vim corrasit, ac nescit, quo
 pacto eam impendat, ut plures divitias eadem
 corradendo granaria & cellas distentet, Judæo
 alicui paratam suam pecuniam tradit, ut tan-
 quam acuto cultro Christianos deglubat. Re-
 ligioni profecto duceret Christiano alicui ean-
 dem concedere, ut quinque aut sex florenorum
 pro centenariâ sorte usurâ quotannis fruatur,
 cum inter Christianos usura major odiosa sit, &
 probro ducatur. Ideò majoris usuræ causâ Ju-
 dæos accedit acerbo ejusmodi gladio miseros
 Christianos jugulantes & deglubentes. Etenim
 hi decem florenorum usuram pro Centenariâ
 ejusmodi sorte Euclioni isti solventes, eandem
 pecuniam iterum pauperi alicui & necessitate
 afflicto dare mutuo solent, ac duplam accipiunt
 usuram, viginti scilicet florenorum, quam à
 Christianis aliis poscere Euclio iste, Christianus
 non re sed nomine, postulare non audet. Itâ
 pauperes Christiani falsorum Christianorum
 pecuniam à Judæis mutuo accipere & viginti
 florenorum usuram solvere coguntur. At-
 que hodierni Mundi mos hic apud Christia-
 nos hodiernos viget. Annon longe melius, &
 hone-

honestius facerent illi qui Auro & Argento cum-
 mulati, & eorundem augendorum avidi dictâ
 & præscriptâ ratione uterentur, cum opulen-
 tiam suam meliore conscientia augendo neque
 Deum, neque homines offensuri, nec ulli inju-
 riam facturi, sed potius honestum & legitimum
 exercitium habituri essent, quo sine ullius homi-
 nis molestia & incommodo sortem suam augere,
 & proximo suo egeno ac in angustiis constituto
 opem à Christianâ dilectione injunctam ferre
 possent. Accedit quod hac ratione de sorte sua
 certi non cogantur eam periculo exponere, &
 vereri, ne ejusdem cum usurâ jacturam faciant,
 quandoquidem domi servant, & majus inde lu-
 crum acquirunt, quàm si Judæis Christianos
 ejusmodi technis pessundantibus mutuo darent.
 Eâ de causa opus fuit, ut hanc operationem pu-
 blici juris facerem, si forsan reperirentur, qui-
 bus eandem effectui dare placeret. De commo-
 do & utilitate non est cur quis dubitet, siquidem
 de rei certitudine propositis experimentis peri-
 culum facere poterit, antequam operationem
 ipsam majorem aggrediatur. Materiarum paratu
 sunt faciles. Ungaria, & montes inter Bohe-
 miam & Misniam interpositi magnam Antimo-
 nii copiam sufficiunt; Cuprum ubique reperi-
 tur; Salispetræ ingens vis passim ex lignis para-
 ri potest; Carbonum quoque nulla est penuria:
 Nihil hîc nisi homines seduli & prudentes desi-
 derantur, qui operationem hanc effectui dare
 non

non recusent. Rerum mearum satagi, plura à me Deum non postulaturum spero. Quod toties dixi, repeto, & adhuc dico, quod hæc operatio vera sit, & maximam utilitatem afferat, modò rectè, & debito modo instituat. Inter ea, quæ ad operationem requiruntur, Salpetræ primas tenet; Quem qui sine magnis sumptibus & impensis parare noverit, eum moneo, ut operationem audacter aggrediatur. Sin verò magno precio constiterit, nemini author sum, ut eam suscipiat, in quâ Salispetræ magna copia comburitur, & consumitur, è contrario verò Antimonii, & Cupri parva fit jactura. Potest autem hoc Auri augmentum optimè cum Vegetabilium augmento comparari. Vegetabili aliquo semine si ager aliquis probè stercoreatus confertur, illud nutrit, & auget; Quodvis verò semen etiam illud attrahit, quod ipsius augmento, & nutrimento inservit; reliquum sibi inutile omittit. Idem etiam de Auri augmento hoc intelligendum est. Sicut enim terra omnis generis herbas spirituali modo occulit, & nihil corporale, visibile aut palpabile in lucem profert, nisi illud à semine, quod terræ inseritur, attrahatur, & hac ratione seminis naturâ, efficaciam, proprietate & viribus, occulta & spiritualis essentia visibilis, palpabilis, & corporalis reddatur. Prout semen igitur naturâ sua affectum fuerit, tale etiam corpus, ac non aliud producet. Sicut igitur augmentum hoc Vegetabile non ex ipsâ

ipsâ terrâ, quæ per se mortua est, sed ex Sale, quem visceribus suis occultat, tanquam ex Subjecto & nutrimento universali prodit; Itâ etiam in Metallis fieri solet. Omnia enim metalla spirituale Aurum occultant, quod commodius visibile & corporale reddi non potest, quam additione Auri Corporalis, quod Spirituale Aurum attractum in corpus redigit, ad quam tamen operationem Metalla omninò, ut terra in Vegetabilibus, per se mortua & inepta sunt, nisi per fimum mineralem, i. e. Salempetræ, stercorentur, ac viva, & fertilia reddantur. Ex quibus omnibus iterum liquet, quod Salpetræ, augmentum, & nutrimentum illud Universale æquè in fimo Vegetabilia Terræ, quàm extra fimum metalla inferiora augeat & emendet: quod tamen posterius paucis innotuit, ac ideò etiam proculdubio paucis verisimile aut credibile videtur. Quicumque tamen ex his, quæ dicta sunt, nec discere, nec ipsis etiam fidem adhibere cupit, & potest, in eo docendo oleum & opera perditur, utpote cui inter fratres ignorantia consensendum erit. Me clarâ fatis, & apertâ descriptione Auri augmentum ex imperfectioribus metallis, Salispetræ adjumento erutum, in lucem emisisse arbitror. Qui capit, & intelligit, debitâ operatione eo labore defungetur. Qui nec capit, nec intelligit, eidem consultius est, ut labore ac temporis, & impensarum abusu superseadeat, & studium suum iis

re-

rebus impendat , quæ ipsius captum non superant.

Scoriarum tandem , quas hæc operatio reliquas facit , ne jactura aliqua fiat , indicare quoque me oportet , quem usum habeant , & quid commodi afferant. Animadvertendum est autem , pauciores , aut plures scorias superfuturas esse in hac operatione , prout ea exercebatur. Si bonum Antimonium , Cuprum , & Ferrum , quæ Corporale Aurum contineant , copiosè in promptu fuerint , ac Salispetræ copia suppetierit , etiam peculiari viâ proceditur , nec tanti fit nonnulla talium materiarum jactura , si non penitus & perfectè ad utilitatem revocata fuerint. Materiarum enim istarum , Reguli nempe Antimonii Martialis , Cupri Auro prægnantis , & Salispetræ si copia satis magna suppetat , in scorias redigendæ sunt suprâ Aurum fluitantes , ut Aurum suum Auro addito relinquunt. Fugacis autem , & Spiritualis Auri , quod continent nulla ratio habetur , sed cum scoriis sepositum quâcunque ratione fieri potest , ad emolumentum aliquod revocatur. Auro autem novum Cuprum , & novus Regulus apponitur , scoriarumque rursus ad usum alium seponuntur , adeò ut uno eodemque die labor ejusmodi novas materias adjungendo , & scorias toties removendo decies aut duodecies iterari queat. Unde fit , ut Aurum quavis vice insigni augmento locupletatum uno die plus Auri corporalis ex istis materiis

tertiis attrahat, quàm Spirituales Auri quatuordecim diebus attraheret, si materiæ dictæ Spirituale tantum Aurum continerent. Sed ad eum laborem è contrario magna Reguli Antimonialis, Cupri, & Salispetræ copia requiritur, quæ si tolerabili pretio comparari nequeunt, labor majorum erit impensarum, quæ tamen non respiciendæ, cum Metalla, si Auro corporali prægnantia fuerint, sumptus & impensas abundanter sarcire possint, præcipuè si ex scoriis emolumentum acquiratur, quod mox ostendemus. Quod si verò dictarum materiæ copia defuerit, adeò ut ex vulgari Antimonio, & Cupro Aurum Spirituale tantummodo extrahendum foret, tot scoriæ faciendæ non essent, sed sufficeret, ut primæ scoriæ tamdiu in fluxu supra Aurum aut Argentum relinquerentur, quamdiu aliquid augmenti ipsis concesserint. Nullius verò alterius rei additio interea requiretur, quam Salispetræ, cujus parum scoriis induratis injiciendum, ut magis fusiles reddantur, & fluxu suo Aurum tegant. Hinc labor tanti non constitutus esset, & non nisi major carbonum copia requiretur. Ipse autem labor etiam adeò molestus non foret, cum tantum duabus aut tribus horis inspiciatur oporteat, & ignis à puero aliquo regi possit. Fornax ipsa etiam si ita strueretur, ut instar pigri Heinzii (ut appellare solent) carbonibus semper allabentibus ignis nutriretur, noctes atque dies operatio sine ulla

inspectione exerceri posset, quæ etiam necessario ita fieri deberet, si debito modo exercenda esset. Metallis vero Aurum corporale continentibus si quis abundet, ac ideo post singulas operationes scorias remove, ac nova metalla imponere cogatur, majorem etiam curam, & inspectionem adhibeat necesse est, quandoquidem singulis horis scoriarum detractio & novorum metallorum impositio fieri potest. In hujus Operationis institutione igitur materiæ ad operandum suppetentes respiciendæ sunt, quæ naturæ suæ convenientem & consentaneam operationem postulant, ut expectato commodo & lucro suum operatorem locupletent.

Porro, nec Antimonio, nec Cupro aut Ferro, quæ Auro corporali abundant, in promptu existentibus, ac ipso solo Salepetræ abundanter & sine magnis sumptibus parato suppetente, aliâ ratione operatio instituenda, & administranda esset. Nam postquam Regulus & Cuprum in fluxu super Aurum per Salemetræ in scorias redacta sunt, non detrahuntur, & remouentur ab Auro, ut aliâs fieri solet, sed Cuprum cum Regulo per pulverem carbonum ex Nitro præcipitatur, quâ in præcipitatione Aurum in scorias redactum metallum ad se recipit, ita ut solum Nitrum fixum removeri debeat, postea ad alios usus denuo adhibendum. Cuprum autem & Regulus novi Salispetræ additione rursus in scorias rediguntur, ac ex Salemetræ per pulverem carbonum

bonum præcipitantur, & ipse Salpetræ iterum removetur. Sic Cuprum & Regulus semper in fluxu apud Aurum in foco manent, & nil nisi adjectum Nitrum singulis vicibus sejungitur.

NB. Hic labor quidem tantum Auri non elicit, quantum ille, quo semper & singulis vicibus novo metalla Auro adduntur: Sed tamen illi operationi præstat, quæ in continuo fluxu Metalla supra Aurum conservat, & nova non addit. Nam quoties Cuprum cum Regulo à Nitro aduruntur, toties nitrum aliquid Sulphuris superflui ex Cupro & Regulo consumit, & comburit, quò plus autem Sulphuris combustibilis comburitur, & consumitur, eò plus Auri Spiritualis in ipso solvitur, ac Auro Corporali sibi adjuncto accedit, ut in ipso corpus assumat.

Atque hæc est differentia harum Operationum, ex quibus eam seligere quis poterit, quæ ipsi placuerit, aut potius quam materiæ ipsi concesserint, quas in promptu habebit. Quamcunque verò aggressus fuerit, commodo haud contemnendo afficietur, præcipue si Nitrum magno precio non constiterit, aut ipse exiguis sumptibus illud parare noverit.

Quo pacto ex Scorii post hanc Operationem residuis emolumentum capiatur.

ARtis studiosus sciat oportet, inter scorias per sæpius dictas operationes ab Auro remotas discrimen esse. Illæ quæ ab Auro solo in foco remanente remotæ sunt, & in quibus Nitrum, Antimonium & Cuprum mixta manent, Metallicæ sunt, ex quibus Metalla, Cuprum puta & Regulus, per carbonum, aut Antimonii crudi injectionem præcipitari & separari possunt.

Scoriæ, ex quibus in foco metalla jam præcipitata & separata sunt, nihil aliud sunt, quam Nitrum fixum. Differunt quoque scorix, in quibus metalla per Antimonium præcipitata sunt ab illis, in quibus præcipitatio per carbonem facta est. Illæ pluris Sulphuris participes sunt, hæ paucioris. Nam Carbonum Sulphur naturâ suâ ab Antimonii Sulphure differt, & requirit, ut differentia observetur, & utræque scorix ad debitum usum adhibitæ etiam emolumentum speratum afferant. Discrimen autem hoc est. Quando Cuprum cum Martis Regulo adjectis carbonibus præcipitatur, tunc Cuprum cum Regulo Antimonii præcipitatur, ferrum autem, quod in Regulo fuit, præcipitationem non

non admittit, sed in scoriis manet, unde fit, ut Reguli post præcipationem leviores comperiantur, quàm cum in crucibulum immiffi sunt. Quicquid igitur præcipitato Regulo dedit, illud necessario in scoriis remansit, ac eâ de causâ illæ scorix durioris & difficilioris sunt fluxus, & crassiores illis, quæ post præcipationem cum Antimonio residuæ sunt. Nam quando Antimonio injecto metalla præcipitantur, uni libræ scoriarum uncia una Antimonii plus minus, imò etiam plus, quandoque, injicitur, quod omne Cuprum & omnem Regulum à Nitro attractum præcipitat, & promptiorem scoriis fusionem conciliat. Nihil tamen est, quod accuratius & certius differentiam doceat, quam si scorix aquâ affusâ eluantur, & in lixivium redigantur. Scorix quibus carbones injecti sunt, clarius & acrius reddunt lixivium, quàm illæ, quibus Antimonium injici solet. E contrario Antimoniales scorix propter Sulphur Antimoniale & combustibile ficcioris sunt naturæ & proprietatis.

Optimum in utrisque scoriis est Nitrum fixum, quod ex ipsis aquâ elici, & ad varios usus cum utilitate haud exiguâ adhiberi potest.

Primo ex his scoriis Spiritus vini affusione bona, & medicando apta Tinctura extrahitur, cujus in diversis Scriptorum meorum locis mentio jam facta hinc superfluum repetitionem non

requirit. Scorix ipsa insigniter omnibus rebus crescentibus, seu Vegetabilibus medicantur, cum in eorum stercoratione omni fimo, & ipso communi Salipetræ longè antecellant, temperandæ tamen prius, quia nimis igneæ existunt, si ita per se adhibeantur. Stercorant itaque & augent non solum Aurum, sed etiam purissimâ suâ essentiâ per Spiritum Vini extractâ humani corporis sanitatem, ac ipsorum Vegetabilium augmentum efficaciter promovent, id quod verissimum est. Celerius enim, & evidentius Auri augmentum, celeriolem & evidentiolem valetudinis humanæ conservationem, ut & ipsorum Vegetabilium crescentium promotionem nec vidi unquam, nec auditu percepi.

Haud injuriâ quis hisce scoriis *Philosophici fimi* nomèn imposuerit, quia in Vegetabilibus, Animalibus, & Mineralibus crescendi augmentum, & emendationis causa existunt, nec in ejusmodi operationibus ullum in mundo par, aut simile habent.

Ipsarum odor excrementa humana redolet, nec aspectu ipsis dispares sunt, usu vario tamen efficacissimæ.

Magni momenti multa in ipsis deprehendi & animadverti, quæ omnia ut describam, meum non est. Quis novit, quæ magna in ipso adhuc occulta jaceant, quæ me juxta cum plurimis adhuc latent. Illa, quæ hactenus scripsi, manibus meis sæpissimè tractavi, & plurimis experimen-

rimentis expertus sum. Non ea trado, quæ auditu ab alis hausi, aut in libris aliorum legi, cum firmiter statuerim, ea tantum in medium proferre, quæ ipsa experientia infallibilis me docuit, adeò ut unicuique audacter, & sine ulla dubitatione ipsis fidem adhibere liceat.

Aliàs Nitrum hoc fixum iisdem præditum est viribus, quibus & cætera lixivio fortia pollent: Efficacius tamen est quovis lixivio vulgari, eò quod Nitrum maturitate sua fixum salem lignorum superat. Reliquiæ scoriarum, ex quibus lixivium extractum est, vasis terreis vitro obducendis inservit.

Si varius & plurimus harum scoriarum usus hîc mihi describendus foret, Tractatus hic præter institutum meum in grandem librum excresceret, imò peculiari libro grandi omnia conscribenda essent.

Quem plura de Nitro fixo cognoscendi lubido inceserit, Alteram Furnorum meorum, ut & Alteram Pharmacopœæ meæ Spagyricæ partem, præcipuè verò Explicationem Miraculi Mundi legat, ubi multa admiratione digna inveniet. De fimo Philosophico plura sciendi avidus consulat 35. articulum explicationis Miraculi Mundi in Apologiâ meâ contra Farnarri libellum famosum, & in hoc Tractatu descriptionem mei præli, quo lignorum succus exprimitur. In locis iis inveniet, quæ ipsi dilucidâ explicatione abundè satisfacient. Lectori Benevo-

lo igitur unicâ hâc operatione offertur Medicina Vegetabilium, Animalium, & Mineralium defectibus perfectè medicans, pro cujus largitione Deo sufficientes gratias agere non possunt homines ditati admirabili, & incomparabili subjecto Universali, abjecto nimirum & contempto Salepetræ, de quo propediem sequuturâ alterâ Parte *Miraculi Mundi*, Deo dante, pluribus agemus.

Unicâ, inquam, operatione commodum promovetur Summorum, ut aurum suum augere discant, imorum, ut agris suis stercorendo fertilitatem concilient, & omnium hominum, ut valetudinem bonam conservent, adeò ut nemo sit futurus, in quem ex ea utilitas non sit redundatura.

Non possum hîc quin commemorem, quid mihi aliquando hanc operationem administranti usu venerit. Quando Cuprum & Regulus Antimonii Martialis fundendo commiscuntur, ac Nitri adjumento in scorias rediguntur, materia inde existit mirabilis, quæ pulcherrimis obducta coloribus Iridem aut pavonis caudam æmulatur. Cum igitur eadem operatione aliquando occupatus colores tam varios conspexissem, mox in eas incidi cogitationes, an ea materia Tincturæ alicui conficiendæ, quæ per projectionem imperfectiora metalla in Aurum commutaret, non apta foret. Præcipuè cum apud plærosque Philosophorum legerim, quod Ferro & Cupro majorem, quàm Auro ipsi, tincturæ copiam attribuant,

buant, cogitandi occasio mihi oblata est, annon hæc conjunctio Martis, & Veneris adulterium à Poëtis decantatum, aut multo potius Philosophorum Vitriolum esset. Hæc enim materia pulcherrimam suam viriditatem non solum in igne, sed etiam extrà illum, æquè humida ac sicca conservat. Vnde mihi persuadere incepti, Ferrum esse Aurum Philosophorum, ac Cuprum eorundem Lunam; Antimonium vero Argenti vivi vices obire, ac Nitrum fungi Solventis aut Balnei munere, in quo solvantur, & digerantur. Harum rerum omnium consideratione motus, ut pro simplicitate meâ periculum facerem, materias omnes dictas vitro impositas Vulcano commisi, quo per gradus administrato, omnes unâ materiæ in nigrum colorem abierunt. Successit pulcherrima viriditas coloribus variegatis caudam pavonis referens, quæ per aliquot septimanas in igne continuo duravit. Cum autem omnino non mutaretur, tædio tandem affectus pulcherrimam materiam ex vitro exemptam, ac crucibulo impositam, ut eo minore labore hac operatione defungerer, furno vitriario imposui, ac post triduum rursus exemi, ipsamque materiam omnem in sanguinei coloris vitrum non tamen pellucidum commutatam deprehendi. Crucibulo fracto offendi parvum in fundo regulum colore ferreo, qui plumbo excoctus album reddidit Argentum, quod Aquâ forti solutum Auri nihil adfundum demisit. In admirationem raptus cogi-

tare cœpi, undenam illud Argentum provenisset, quandoquidem ego non Argentum, sed Aurum expectaveram. Tandem causâ inventâ, in eam incidi opinionem, quod ex hoc Subjecto, uno eodemque labore, & rubra & alba tinctura confici possit. Rei tamen veritatem experimentis explorare, & plura investigare per tempus & occasionem mihi hæctenus non licuit, forsan in posterum nihil eâ in re tentaturus. Quæcunque hîc scripsi, ideò tantum revelare volui, ut aliis quærendi cupidis materiam suppeditarem, in qua examinanda & perquirenda desudent, & cujus per investigatione aliquid boni consequantur.

Hoc in præsentia operæ pretium duxi monere eos, qui figendo, ut Chymici vocant, subjectum aliquod ad constantiam in igne deducere student, ut vasa sua probe muniant, ac claudant, & probe muniendo & claudendo caveant, ne aër, magnum operationis impedimentum, vel minimum aditum offendat.

Exempli causa: Carbo ligni maximam partem ex fugaci, & immaturo Sulphure paucis fecibus commixto constat. Crucibulo aperto immisus, ac parvo igni impositus mox comburitur, omnibusque consumptis nil nisi parum falsi cineris in crucibulo reliquum facit. Crucibulo autem probè clauso, & contrâ aërem munito maximo igni commissus, ac per multos annos in eo detentus necquicquam ponderis, coloris, & corporis sui perdet, ac niger carbo sine ullâ sui mutatione

tatione manebit. E contrario verò si debito pondere Mercurialis Sal aliquis carboni adjunctus, & cum eo unum tantummodo diem crucibulo inclusus, & in igne detentus fuerit, Carbo in rubrum, igneum, & gravem lapidem, magis metallicum, quàm Vegetabilem mutabitur, cujus admirabiles virtutes linguâ pronounciari non possunt. Cum igitur ex fugace & volatili aliquo Vegetabili tam brevi temporis spatio res fixa & constans ab arte effici queat, cur non multò melius eadem confici posset ex Minerali aut Metallo aliquo, quæ fixitati longè propiora sunt.

Ne homines superbi in malam partem interpretentur rogo, quod de tam abjectis rebus sermociner. Licet carbones manus denigrent, multum tamen boni ipsis inest, quod qui eruere norit, facile eodem manus suas postea rursus dealbabit.

Hæc Sermocinatio, licet de serico, holoserico, Auro, Argento, margaritis & lapidibus non loquatur, pluris tamen ducenda est, quam omnes totius Mundi facultates & opes caducæ, quoniam corporis humani salubritas ab eo dependet. Quid quæso commodi afferunt homini amplissimæ suæ facultates, & divitiæ, si corpore sano & morborum experto non fruitur. Corporis valetudo bona profecto omnibus thesauris præstat. Credant hoc avari, aut non credant, verum tamen est, & usque ad Mundi finem verum manebit.

Plures

Plures fore facilè mihi persuadeo, qui ægrè laturi sint, quod non prolixiorè dissertationem huic materiæ indulserim, sed adèò brevè explicatione eam expediverim. Hi sciant, porcis margaritas non objiciendas esse. Sufficiat manu-ctio, quæ diligentibus satis superque monstrabit, quid ipsis faciendum sit: Sat enim Sapienti. In hominibus negligentibus & socordibus docendis oleum & opera perditur. Nec hominis est Naturæ secreta revelare, si Deo voluntas non permiserit. Quem Deus favore suo complectitur, ille plura dormiens, & somnians consequitur, quàm alius laboriosis, & molestis suis studiis sine Divino favore acquirit. Deus iis dona sua largitur, quos iis dignos judicat. Rectè igitur Apostolus; *Non est, inquit, currentis, aut volentis, sed Dei miserentis.* Rectè item Propheta David; *Frustra manè surgitis, & vesperis curis onerati vos cubitum confertis, ac panem molestiis gravati editis. Quibus Deus est propitius, iis vel per somnum dona sua largitur. Unusquisque, aliquid præstans & egregium nanciscendi desiderio inflammatus, non ab hominibus sed à Deo illud impetrabit, ac ideò precibus petet. Ora & labora, ut vulgare proverbium præcipit. Non tibi per ventos assa columba venit: hæc primo capienda, post deplumanda, hinc assanda, ac tandem edenda erit. Quamplurimi sunt, qui otiano & inertiam sectando ad magna se perventuros arbitrantur? Quid verò adipisci soleant,*

soleant, quotidiana docet experientia, videlicet, quod divitiæ, & bona ipsorum cum fumo per caminum evanescant; nec immeritò, cum istiusmodi homines à sola avaritia ad conquirendas divitias stimulentur, quibus acquisitis nonnisi omnis generis nequitias, & varia scelera patraturi essent. Ideo Deus capræ tam longam caudam non concessit, quàm vaccæ, utpote quâ tam longâ sibi ipsi oculos facilè excuteret.

Sic exhibui Benevolò Lectori in Nitri Sulphurati confectiōe docendâ veram Medicinam verumque augmentum Vegetabilium, Animalium, & Mineralium, quod tamen non velim, ut ità intelligatur, quasi ego hisce affirmare cupiam, nullam Vegetabilibus, & Animalibus Medicinam esse aliam, nec Auro augmentum aliud suppetere. Hoc enim astruere neutiquam cupio, quandoquidem hæc Medicina, si Vegetabilibus adhibenda esset, nimis magno precio constaret. Nec eum in finem hæc scribere mihi animus fuit, sed tantum, ut indicarem, Nitrum Sulphuratum summam Vegetabilium, Animalium, & Metallorum Medicinam esse, & Animalibus, ac Metallis vix meliorem subministrari posse. Quantum ad Vegetabilia attinet, ipsis putidum simum vaccinum, ovillum, aut equinum sufficit. Nisi essent, qui mirabilibus Dei operibus se delectandi causâ rem tentare vellent, ac in Tinctura per Spiritum Vini ex Nitro Sulphurato extractâ macerarent alienius Vegetabilis semen, & in calido

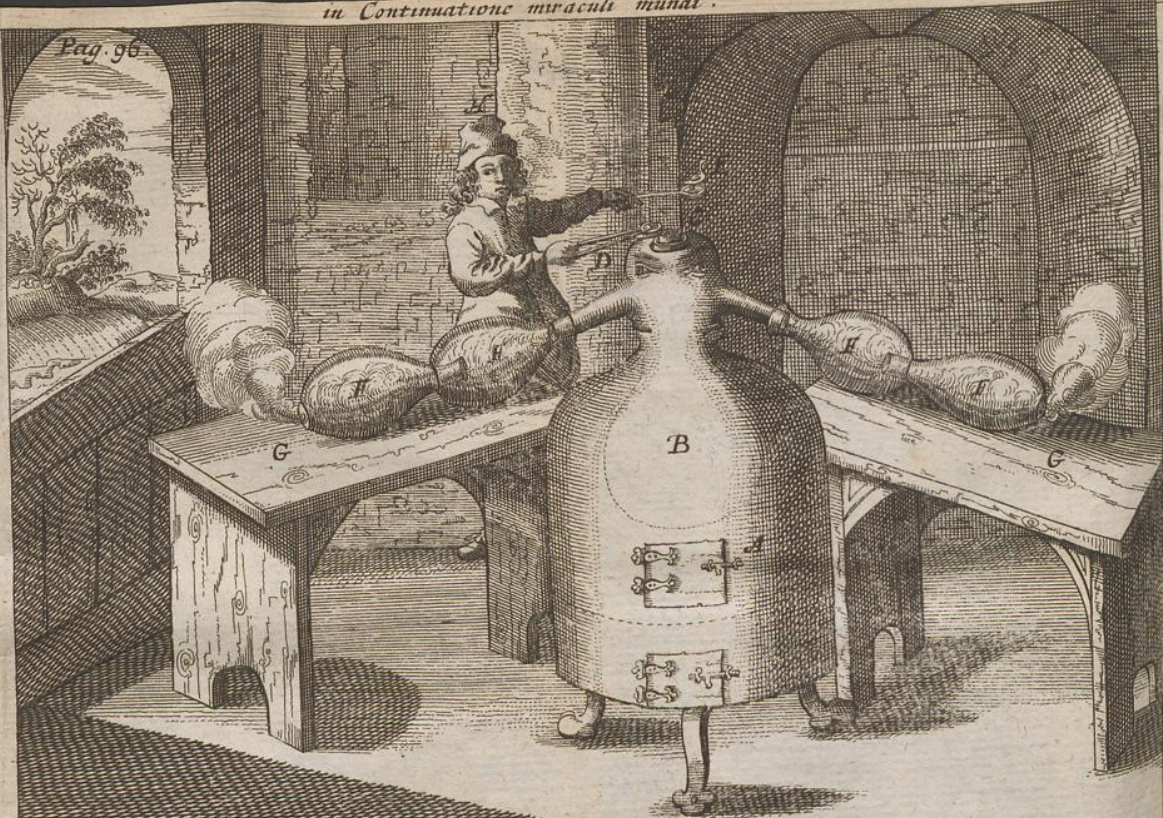
lido hypocausto ex isto semine macerato, herbam aliquam aliquot horarum spatio crescentem educerent, atque sic aliis, quibus ejusmodi Secreta ignota sunt, Magnalia Dei demonstrarent.

Cæterum ejusmodi tinctura in omnibus morbis humanis plus, quàm totum Pharmacopolum Galenicum, præstabit. Cui vero modus innotuit, cum Tinctura hac aliquod Aurum spirituale conjungendi, ut hoc ex illa per digestionem augmentum, & nutrimentum si adsciscat, sicut Vegetabile aliquod suum sibi nutrimentum ex terra arcessit, num Medicinam Universalem facilè non esset consequuturus? *Univerſalis* debet & potest appellari, quia Vegetabilium, Animalium, & Metallorum summa Medicina existit. Qui hinc eam in opinionem se adduci patitur, quod eam Medicinam hic intellectam velim, cujus adjumento in fluxu Metalla imperfecta in Aurum mutantur, id quod Lapidi Philosophorum acceptum ferri solet, ille hallucinatur. Tantorum enim Magnalium imperitus & rudis, parvorum largitione contentus sum, ac pro iis Divinæ gratiæ summas gratias ago, semper promptus & paratus eorum alios etiam participes reddendi. Ideo & hinc hyeme Universalem Medicinam Vegetabilibus inservientem ingenti copiâ parare statui, ut ejus beneficio ex mera arena frumentum nasci, atque hoc pacto utilissima hæc inventio infinitorum hominum commodo impend

pendi possit: Eo tamen sensu, si ipsi operationem suscipere voluerint. Nam cum mihi mea propria negotia satis onerosa sint, pro aliis labores tales suscipere non possum, atque ideò sufficit, quod hujus operationis suscipiendæ, & ingrediendæ rationem, & viam ostenderim. Quicumque perfectum & absolutum operandi modum nosse desideraverit, eum apud me inveniet; Non tamen persuasum habeat velim, quod ad ejusmodi operationem agros, sive, ut dixi, arenam stercoreandam, & pinguefaciendum Nitrum nimio precio constans adhibere statuerim. Paucis enim horis Sal communis, qui longè minori precio comparatur, ità mutari potest, ut, corrosivâ suâ naturâ & proprietate amisâ, sapore, virtute, & figurâ planè similis sit Nitro vulgari, quod ex pecorum, & pecudum stabulis eruitur, imo bonitate ipsi non solum respondeat, sed etiam in agrorum stercoreatione cuivis fimo ovillo aut vaccino antecellat, licet flammam non concipiat, ut Nitrum consuevit. Nemo certè est, qui omnipotentem & clementem Dei providentiam & curam, quam his ultimis temporibus in conservando genere humano adhibet, satis admirari possit. Ideò quicumque spiritum ducit, vitâ fruitur, & se movere potest, ut omnium bonorum Datori indefinenter gratias agat, æquissimum est. Non autem est, quamobrem quis autemet, quod hæc Salis communis inversio multum laboris & molestiæ requirat, aut factu difficilis sit. Etenim adeo facilis

cilis est, ut qui semel tantum Operationem viderit, faciliè eandem & intelligere, & imitari queat. Quicumque igitur præclarissimæ hujus artis beneficio commodum acquirendi cupidus fuerit, jam ubi ea quærenda sit, novit. Fieri enim non potest, cum passim satis multi agri steriles inveniuntur, quin maximum commodum acquiri possit.

Miraculum hoc Divinum silentio præterire non potui, sed in Divini Nominis honorem, & totius generis humani commodum & usum revelare debui, ac volui. Nullus in toto Mundo locus in posterum conqueri poterit, quod Dei Benedictio sibi denegata sit. Ubi lignorum copia suppetierit, hæc medicina facili negotio parari poterit, ut ex iis quæ de lignorum prælo fusè tradididi, liquet. Locis lignorum multitudine carentibus Sal communis copiosus non deest, adeò ut Omnipotens Deus suam potentiam & majestatem omnibus in locis toti Mundo manifestet. Si homo jam eò impietatis processerit, ut Divinam Benedictionem repudiet, profecto dignus non est, qui tantæ gratiæ Divinæ particeps fiat. Multo satius ipsi fuisset, ut non homo, sed porcus evalisset, quo vitæ suæ porcina tandem aliquando ipsi ratio non reddenda esset.

A. Ist der Ofen .

B. Das distillier gefäs in dem Ofen .

C. Das löch mit einem falez dar durch

das swänge eingetragen wird. In ein Eysen löffel darmit der schwan eingetragen wird.
D. Die Zange mit deckel darmit das F. Die recipienten. G. Die banck dar auf die recipienten
liegen. H. der Laborant.